

บรรณานุกรม

ก. ข้อมูลชั้นปฐมภูมิ

๑. ภาษาบาลี

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระไตรปิฎกภาษาบาลี. ฉบับมหาจุฬาเดปีฎก ๒๕๐๐.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

๒. ภาษาไทย

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระไตรปิฎกภาษาไทย. ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

ข. ข้อมูลชั้นทุติยภูมิ

๑. ภาษาบาลี

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. อรรถกถาภาษาบาลี. ฉบับมหาจุฬาอรรถกถา. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์วิญญาน, ๒๕๓๕.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ฎีกาภาษาบาลี. ฉบับมหาจุฬาฎีกา. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์วิญญาน, ๒๕๓๕.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ปกรณ์วิเสสบาลี ฉบับมหาจุฬาปกรณ์วิเสส, กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์วิญญาน, ๒๕๓๕.

๒. ภาษาไทย

ก. หนังสือ

พระกัจจายนะ. กัจจายนพยากรณ์, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วิริยพัฒนาโรงพิมพ์, ๒๕๔๐

พระคันธสารากวีวงศ์. วุตโตทัยมัญชรี. เรียบเรียง ตรวจชำระ และแปล โดย พระธรรมโมลี

และคณะ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิทักษ์อักษร, ๒๕๔๕.

..... . สุโพธาลังการมัญชรี. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์.จ.ก.ไทยรายวัน, ๒๕๔๗.

..... . อภิธัมมัตถสังคหและปรมัตถทีปนี. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์

ไทยรายวัน, ๒๕๔๖

..... . สวรรณนามมัญชรี และ สวรรณนานิยาม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิทักษ์

อักษร, ๒๕๔๕.

พระฉัพพัตตเถระ. สุขุขปวณณนาฎีกา. ฉบับมหาจุฬาฎีกา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วิญญาน,

๒๕๔๒.

พระกัจจายนะ. กัจจายนพยากรณ์, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วิริยพัฒนาโรงพิมพ์, ๒๕๔๐.

พระธัมมสิริเถระ. สัททตถกถาจินดา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิทักษ์อักษร, ๒๕๔๕.

พระธัมมานันทเถระ. เนตติหารัตตทีปนี อุปจาร และนย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๓.

พระธรรมโมลี. งานวิจัยการศึกษาเชิงวิเคราะห์ พระคาถาธรรมบท เล่ม ๑. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์ พิทักษ์อักษร, ๒๕๔๕.

..... งานวิจัยการศึกษาเชิงวิเคราะห์ พระคาถาธรรมบท เล่ม ๒. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์ พิทักษ์อักษร, ๒๕๔๕.

พระพุทธรูปยยะ. ปทฐปติธิ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เฉลิมชาญการพิมพ์, ๒๕๒๖.

พระวรสัมโพธิมหาเถร. ธมฺมปทมหาฐีกา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

พระสังฆรักขิตมหาสามิปาตเถระ. สุโพธาลังการ. ลำปาง : ท่ามะโอ, ๒๕๓๕. (อัคราณา)

พระสิริมังคลมหาเถระ, ธมฺมปทฐกถาโยชนา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

พระอริยวังสธรรมเสนา. มณีสารมัญญสาฎีกา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วิญญาน, ๒๕๔๒.

พระอัครกวีสังเถระ. สัททนีติปทมาลา. ตรวจชำระและแปลโดย พระธรรมโมลีและคณะ.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิทักษ์อักษร, ๒๕๔๖.

..... สัททนีติธุดาตมาลา. ตรวจชำระและแปลโดย พระธรรมโมลีและคณะ.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิทักษ์อักษร, ๒๕๔๖.

..... สัททนีติสุตตมาลา. ตรวจชำระและแปลโดย พระธรรมโมลีและคณะ.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิทักษ์อักษร, ๒๕๔๖.

พระอัญญุตเถระ, ธมฺมปทวิวรรณ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ มุลนิธิภูมิพโลภิกขุ, ๒๕๓๑.

พระโสภิตมหาเถระ. วากยสังขยาวิโสธนี. ปรับวรรตและและแปลโดย พระธรรมโมลี และคณะ.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิทักษ์อักษร, ๒๕๔๕.

พระสัทธัมมโชติपालเถระ. กัจจายนสุตตนิเทศ. ปรับวรรตและตรวจชำระโดย พระธรรมโมลี

และคณะ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิทักษ์อักษร, ๒๕๔๕.

คณะกรรมการแผนกตำรามหาวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์. คณฐิพระธัมมปทฐกถา

ยกศัพท์แปล ภาค ๑. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

น้ำ ทองคำวรรณ. สันนิษฐานเทียบการเขียนไทยกับอักษรขอมในสมัยพ่อขุนรามคำแหง.

พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ : เพื่อพิมพ์ จำกัด, ๒๕๓๒.

- บรรจบ บรรณรุจิ . จิต มโน วิญญาน. กรุงเทพฯ : พิมพ์ครั้งที่ ๓ จรูญการพิมพ์, ๒๕๓๓.
 ปฏิจอสุมุปปาท. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๓๕.
 พระสัทธัมมโชติกะ ธัมมาจริยะ, **ปรมัตถโชติกะ ปริเฉทที่ ๑-๒-๖ จิต เจตสิก รูป นิพพาน.**
 กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕
 ปรมัตถโชติกะ มหาอภิธัมมัตถสังคหฎีกา ปริเฉทที่ ๔ กัมมจตุกกะ –
มรณุปปัตติจตุกกะ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ทิพยวิสุทธิ์, ๒๕๓๘.
 ปรมัตถโชติกะ ปริเฉทที่ ๕. กัมมจตุกกะ –มรณุปปัตติจตุกกะ. กรุงเทพมหานคร :
 โรงพิมพ์ทิพยวิสุทธิ์, ๒๕๔๐.
 ปรมัตถโชติกะ ปฏิจอสุมุปปาทิปปินี. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.
 พระกัมภีร์สัจจยมก. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ก้าวหน้าการ พิมพ์, ๒๕๒๕
 กัมภีร์มหาปฏฐาน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ทิพยวิสุทธิ์ ๒๕๔๑
 พระธัมมานันทะ, **เนตติหารัตตที่ปนี อุปจารและนยะ.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๓.
 นानาวิณัจฉย. ลำปาง; วัดท่ามะโอ : โรงพิมพ์กิจเสรีการพิมพ์, ๒๕๓๓
 พระธรรมปิฎก.(ป.อ.ปยุตฺโต) **พุทธธรรม ฉบับขยายความ.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.
 พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. (พิมพ์ครั้งที่ ๘), กรุงเทพมหานคร :
 โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.
 พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์. (พิมพ์ครั้งที่ ๘), กรุงเทพมหานคร :
 โรงพิมพ์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.
 นิพพาน อัตตอนันตตา. กรุงเทพฯ : พิมพ์ครั้งที่ ๒ โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมิก จำกัด
 ๒๕๓๓.
 เทคโนโลยีกับศาสนาเกณฑ์วินัจฉัยความหมายและคุณค่าของพุทธธรรม.
 กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ ภาพพิมพ์ , ๒๕๓๔.
 วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม, กรุงเทพฯ : พิมพ์ครั้งที่ ๕ สำนักพิมพ์สยาม, ๒๕๔๒.
 พระราชปริยัติโมลี (อุปสโม), **ธาตุวัตตสังคหะ.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕
 พระมหาสมปอง มุทิโต, **อภิธานวรรณนา.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๒
 พระมหาสมจินต์ สมมาปญฺโญ,(วันจันทร์).**พระพุทธศาสนาในอินเดียพัฒนาการและสารัตถธรรม.**

- กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓.
- **พุทธปรัชญาสารัตถ์และพัฒนการ.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓.
- พระนันทปัญญจารย์. **อุพคัณถวงศ์ ประวัติย่อคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา.** สิริ เพชรไชย ป.ธ.๙. แปล. กรุงเทพฯ : บริษัท ธนาเพรส แอนด์ กราฟฟิค จำกัด, ๒๕๔๖.
- พระมหาปฐมพงษ์ งามล้วน. **ประวัติภาษาบาลี ความเป็นมาและที่สัมพันธ์กับภาษาปรากฏ และสันสกฤต.** กรุงเทพฯ : ไร่ไทยเพรสเซนส์, ๒๕๓๔.
- พระมหาอดิศร ถิรสีโล. **ประวัติคัมภีร์บาลี.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓.
- พระมหาแสวง โชติปาโล, **วิทยาวิชยที่นาฐ.** เล่ม ๔ กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สหธรรมมิก, ๒๕๔๐.
- พระโสภณคณาภรณ์ (ระแบบ) ฐิตญาโณ **ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา.** กรุงเทพฯ โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๒๖.
- พระอุตรคณาธิการ (ชวินทร์ สระคำ). **ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาในอินเดีย.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๔.
- พระธรรมपालมหาเถระ, **ปรมัตถมัญจุสา วิสุทธิมคคมหาฐีกา ภาค ๑ - ๓.** แปลโดย สิริ เพชรไชย, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ ธนาเพรส แอนด์ กราฟฟิค, ๒๕๕๔.
- มูลนิธิภูมิพลโลกิยก. **สังเขปปฎลโชตนิ วิสุทธิมรรคมหาฐีกา ภาค ๑ - ๓.** ปรวรรต ครอบชำระ และแปลโดย สิริ เพชรไชย และคณะ, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ภูมิพลโลกิยก, ๒๕๔๑.
- พัฒน์ เพ็งผลา. **ประวัติวรรณคดีบาลี.** กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๒๔.
- พิบูล มลิวัดย์. **ปฏิจอสุมุปาบทหรืออัทปปัจจยดา.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, **วิทยานิพนธ์ปริทัศน์.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๔๐.
- มณีพันธ์ จารุกุล และคณะ. **แบบเรียน อ่าน และเขียนอักษรขอม อักษรธรรมล้านนา อักษรธรรมอีสาน อักษรมอญ อักษรพม่า อักษรสิงห์พ อักษรโรมัน.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มูลนิธิภูมิพล, ๒๕๔๐.
- สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, **สารานุกรมพระพุทธศาสนา.** กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ครั้งที่ ๒ โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.
- สมเด็จพระพุทธาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร). **คัมภีร์วิสุทธิมรรค** แปล. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : ประยูรวงศ์พรินติ้ง, ๒๕๔๖.

- สมภาร พรหมทา, พุทธศาสนมหายาน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑.
- สุนทร ณ รังสี. **พุทธปรัชญาจากพระไตรปิฎก**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑.
- เสถียร โพธิ์นันทะ, **พุทธธรรมกับปรัชญา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑.
- **ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา**. ฉบับมูขปาฐะ เล่มที่ ๑-๒. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
บรรณาการ, ๒๕๑๔ - ๒๕๑๕.
- (ผู้แปล) **ชุมนุมพระสูตรมหายาน**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ ธรรมบรรณาการ, ๒๕๑๖.
- **ปรัชญามหายาน**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ บรรณาการ, ๒๕๑๔-๒๕๑๕.
- สุภาพรรณ ณ บางช้าง. **วิวัฒนาการเขียนภาษาบาลีในประเทศไทย : จารึก ตำนาน พงสาวดาร
สาส์นประกาศ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๕.
- **วิวัฒนาการวรรณคดีบาลี สายพระสูตรต้นตอปิฎกที่แต่งในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ :
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๓.
- หลวงเทพคุณานุศิษย์ (ทวี ธรรมวัช ป.ธ.๕). **ธาตุปฏิบัติภา หรือพจนานุกรมบาลี-ไทย แผนกธาตุ
ประกอบด้วยหลักไวยากรณ์ชั้นสูง**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.
- วสิน อินทสระ. **สาระสำคัญแห่งวิสุทธิมรรค**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ บรรณาการ สนพ, ๒๕๑๐.
- อดิศักดิ์ ทองบุญ. **ปรัชญาอินเดีย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๓๒.
- **ปรัชญาอินเดียร่วมสมัย**. (พิมพ์ครั้งที่ ๔) กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๔๕.
- อภิญฺญวัฒน์ โพธิ์สาน . **ชีวิตและงานนักปราชญ์ชาวพุทธ**. มหาสารคาม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม ๒๕๔๕.

ข. วิทยานิพนธ์

- พระมหาวิรัตน์ รตนญาโณ (นุศรีจันทร์) สัทธัมมสังคหะ : การตรวจชำระและศึกษา”
วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาบาลี บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕.
- พระมหาภิรัฐภรณ์ อัสุมาลี (พันนาว่า), **มัลลยวัตถุที่ปณีตีกา : การตรวจชำระและศึกษาวิเคราะห์”**
วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาบาลี
บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕.
- พระมหาสยาม ราชวัตร, **การศึกษาเปรียบเทียบไตรสิกขาในคัมภีร์วิสุทธิมรรคกับคัมภีร์วิมุตติมรรค**.
วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต. (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล) ๒๕๔๓.

มาลี อาณากุล, การศึกษาเปรียบเทียบกรรมฐานในคัมภีร์พระอภิธรรมมัตถสังคหะ กับ
คัมภีร์วิสุทธิมรรค. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต. (บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหิดล) ๒๕๓๕.

๓.ภาษาอังกฤษ

Akira, Hirakava. **A History of Indian Buddhism From Sakyamuni to Early Mahayana.**

Dilhi : Motilal Banarsidass, 1993.

Goyal, S.R. **A History of Indian Buddhism.** Meerut : Kusumajali prakashan, 1987.

Rahula, Dr.W. **What the Buddha taught.** Thailand : Kurusapha, 1995.

Rhys, Davids' T.W. and Williams. **Pali-English Dictionary** . Delhi : Motilal Banarsidass

Publishers Pvt. Ltd. 1997.

U pandita, Sayadaw. **In the very life liberation teachings of the Budha.** Tranlation

by Vennerable U Aggactta. SriLanka : Buddhist publication society, 1992.

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ : พระมหาบุรณะ ชาตเมโธ (โพธิ์นอก)
 วัน เดือน ปีเกิด : วันอังคารที่ ๑๕ เดือน พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๔๘
 ภูมิลำเนา : ๑๐๗ หมู่ ๑ บ้านช่อระกา ต.ช่อระกา อ.บ้านเหลื่อม จ.นครราชสีมา ๓๐๓๕๐
 ที่อยู่ปัจจุบัน : วัดนิมิตทายกาวาส แขวงศิริราช เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
 โทร. ๐๒ ๔๑๒ ๒๐๖๕, ๐๘ ๑๕๒๖ ๗๐๘๒.

วัน เดือน ปี ที่บรรพชาอุปสมบท

: อุปสมบท วันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๑๕ ที่วัดช่อระการาราม ตำบลช่อระกา
 อำเภอบ้านเหลื่อม จังหวัดนครราชสีมา

ประวัติการศึกษา: พ.ศ. ๒๕๒๑ นักธรรมชั้นเอก
 พ.ศ. ๒๕๓๑เปรียญธรรม ๗ ประโยค
 พ.ศ. ๒๕๓๘ ปริญญาตรี พุทธศาสตรบัณฑิต พธ.บ. (พุทธศาสนา)
 พ.ศ. ๒๕๔๓ ปริญญาโท พุทธศาสตรมหาบัณฑิต พธ.ม.(ธรรมนิเทศ)
 พ.ศ. ๒๕๕๓ อภิธรรมบัณฑิต จากอภิธรรมโชติกวิทยาลัย ม.มจร.

ประสบการณ์การทำงาน

- เป็นอาจารย์สอนนักธรรม
- เป็นอาจารย์สอนกรรมฐานเบื้องต้น
- เป็นเลขานุการเจ้าคณะแขวงบ้านช่างหล่อ เขต ๑
- เป็นผู้ช่วยเลขานุการเจ้าคณะภาค ๑๑
- เป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาส วัดนิมิตทายกาวาส
- เป็นเจ้าหน้าที่ โครงการชำระพระไตรปิฎก ม.มจร.
- เป็นวิทยากรบรรยายธรรมทางสถานีวิทยุ
- เป็นวิทยากรบรรยายธรรมทั่วไป

ตำแหน่งปัจจุบัน : -เป็นเจ้าอาวาสวัดนิมิตทายกาวาส
 -หัวหน้าฝ่ายคัมภีร์พุทธศาสน์ กองวิชาการ สำนักงานอธิการบดี ม.มจร.

สถานที่ทำงาน : -วัดนิมิตทายกาวาส แขวงศิริราช เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
 -ฝ่ายคัมภีร์พุทธศาสน์ กองวิชาการมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 วัดมหาธาตุ ท่าพระจันทร์ กรุงเทพฯ. โทร. ๐๒ ๖๒๓ ๕๓๕๒.

ภาคผนวก

แผนภูมิจำแนกจิตโดยภูมิ^๑

จิตมี ๔ ประเภท คือ กามาวจรจิต มี ๕๔ รูปาวจรจิต มี ๑๕ อรูปาวจรจิต มี ๑๒
โลกุตตรจิต มี ๘ หรือ ๔๐ รวมเป็นจิต ๘๔ หรือ ๔๐

กามาวจรจิต ๕๔ คือ	อโสมนจิต ๓๐	
	โสมนจิต ๒๔	รวมเป็นกามาวจรจิต ๕๔
อโสมนจิต ๓๐ คือ	อกุศลจิต ๑๒	
	อเหตุกจิต ๑๘	รวมเป็นอโสมนจิต ๓๐
อกุศลจิต ๑๒ คือ	โลภมูลจิต ๘	
	โทสมูลจิต ๒	
	โมหมูลจิต ๒	รวมเป็นอกุศลจิต ๑๒
อเหตุกจิต ๑๘ คือ	อกุศลวิปากจิต ๗	
	อเหตุกกุศลจิตวิปากจิต ๘	
	อเหตุกกริยาจิต ๓	รวมเป็นอเหตุกจิต ๑๘
โสมนจิต ๒๔ คือ	มหากุศลจิต ๘	
	มหาวิปากจิต ๘	
	มหากกริยาจิต ๘	รวมเป็นโสมนจิต ๒๔
รูปาวจรจิต ๑๕ คือ	กุศลจิต ๕	
	วิปากจิต ๕	
	กริยาจิต ๕	รวมเป็นรูปาวจรจิต ๑๕
อรูปาวจรจิต ๑๒ คือ	กุศลจิต ๔	
	วิปากจิต ๔	
	กริยาจิต ๔	รวมเป็นกริยาจิต ๑๒
มหัคคตจิต ๒๗ คือ	รูปาวจรจิต ๑๕	
	อรูปาวจรจิต ๑๒	รวมเป็นมหัคคตจิต ๒๗
โลกียจิต ๘๑ คือ	กามาวจรจิต ๕๔	
	มหัคคตจิต ๒๗	รวมเป็นโลกียจิต ๘๑
โลกุตตรจิต ๘ หรือ ๔๐ คือ	มรรคจิต ๔	

^๑ พระสัทธัมมโชติกะ ฐัมมจาริยะ, ปรมัตถโชติกะ ปริเฉทที่ ๑-๒-๖ หลักสูตรชั้นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ ทิพย์วิสุทธิ การพิมพ์, ๒๕๔๓), หน้า ๑๐-๑๑.

	ผลจิต ๔	รวมเป็นโลกุตตรจิต ๘
หรือ	มรรคจิต ๒๐	
	ผลจิต ๒๐	รวมเป็นโลกุตตรจิต ๔๐
มรรคจิต ๔ หรือ ๒๐ ได้แก่		โสดาปัตติมรรคจิต ๑ หรือ ๕
		สกทาคามีมรรคจิต ๑ หรือ ๕
		อนาคามีมรรคจิต ๑ หรือ ๕
		อรหัตตมรรคจิต ๑ หรือ ๕
ผลจิต ๔ หรือ ๒๐ ได้แก่		โสดาปัตติผลจิต ๑ หรือ ๕
		สกทาคามีผลจิต ๑ หรือ ๕
		อนาคามีผลจิต ๑ หรือ ๕
		อรหัตตผลจิต ๑ หรือ ๕
ฌานจิต ๖๗ คือ	มหัคคตจิต ๒๗	
	โลกุตตรจิต ๔๐	รวมเป็นฌานจิต ๖๗
สเหตุจิต ๗๑ หรือ ๑๐๓ คือ	อกุศลจิต ๑๒	
	กามาวจรโสภณจิต ๒๔	
	มหัคคตจิต ๒๗	
	โลกุตตรจิต ๘ หรือ ๔๐	รวมเป็นสเหตุจิต ๗๑ หรือ ๑๐๓
	เจตสิก ๕๒ ^๒	
เจตสิก ๕๒ คือ	อัญญสมานเจตสิก ๑๓	
	อกุศลเจตสิก ๑๔	
	โสภณเจตสิก ๒๕	รวมเป็นเจตสิก ๕๒
อัญญสมานเจตสิก ๑๓ คือ สัพพจิตसारณเจตสิก ๗		
	ปภินณกเจตสิก ๖	รวมเป็นอัญญสมานเจตสิก ๑๓
อกุศลเจตสิก ๑๔ คือ	โมหдукเจตสิก ๔	
	โลติกเจตสิก ๓	
	โทหdukเจตสิก ๔	
	ถิทุกเจตสิก ๒	
	วิกิริจณเจตสิก ๑	รวมเป็นอกุศลเจตสิก ๑๔
โสภณเจตสิก ๒๕ คือ	โสภณसारณเจตสิก ๑๕	

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๑-๓๔.

วิรติเจตสิก ๓

อัปมัญญาเจตสิก ๒

ปัญญินทรีย์เจตสิก ๑ รวมเป็นโสภณเจตสิก ๒๕

ความหมายเจตสิก ๕๒ ตามลำดับ

อัญญสมานเจตสิก ๑๓

ผัสสะ	ธรรมชาติที่กระทบอารมณ์
เวทนา	ธรรมชาติที่เสวยอารมณ์
สัญญา	ธรรมชาติจำอารมณ์
เจตนา	ธรรมชาติที่กระตุ้นเตือนและชักชวนสัมปยุตตธรรมในอารมณ์ เพื่อให้ทำหน้าที่ของตน ๆ
เอกัคคตา	ธรรมชาติสงบและให้สัมปยุตตธรรมตั้งอยู่ในอารมณ์เดียว
ชีวิตินทรีย์	ธรรมชาติที่รักษาสัมปยุตตธรรม
มนสิการ	ธรรมชาติที่มุ่งและนำสัมปยุตตธรรมสู่อารมณ์

อกุศลเจตสิก ๑๔ ได้แก่

โมจตุกเจตสิก ๔ คือ

โมหะ	ธรรมชาติที่บังสภาพความเป็นจริงไว้คือหลง
อหิริกะ	ธรรมชาติที่ไม่มีความละอายต่อทุกจริต
อโนตตปปะ	ธรรมชาติไม่กลัวต่อทุกจริต
อุทธัจจะ	ธรรมชาติที่ฟุ้งซ่าน คือรับอารมณ์ไม่มั่น

โลติกเจตสิก ๓ คือ

โลภะ	ธรรมชาติที่มีความต้องการคือคิดใจในกามคุณอารมณ์
ทิฏฐิ	ธรรมชาติที่มีความเห็นผิดในอารมณ์
มานะ	ธรรมชาติที่มีความเย่อหยิ่ง ถือตัว

โทจตุกเจตสิก ๔ คือ

โทสะ	ธรรมชาติที่ประทุษร้ายในอารมณ์
อิสสา	ธรรมชาติที่มีความไม่พอใจในสมบัติหรือคุณความดีของผู้อื่น
มัจฉริยะ	ธรรมชาติที่มีความหวงแหนทรัพย์สมบัติหรือคุณความดีของตน
กุกกุจจะ	ธรรมชาติที่มีความรำคาญใจในทุจริตที่ทำไปแล้ว หรือใน สุจริตที่ยังไม่ได้ทำ

อิฏฐเจตสิก ๒ คือ

ฉินะ ธรรมชาติที่ทำให้จิตแข็งซึ่ม ท้อถอยจากอารมณ์

มิทระ ธรรมชาติที่ทำให้เจตสิกแข็งซึ่ม ท้อถอยจากอารมณ์

วิจิกิจาเจตสิก ๑ คือ

วิจิกิจา ธรรมชาติที่มีความสงสัย ไม่ตกลงใจ คือวิพากษ์วิจารณ์ในคุณ

พระพุทฺธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นต้น

อกุศลเจตสิกทั้ง ๑๔ นี้ ประกอบกับอกุศลจิตพวกเดียว

โสภณเจตสิก ๒๕ ได้แก่

โสภณสาธารณเจตสิก ๑๕ คือ

ศรัทธา ธรรมชาติที่มีความเชื่อและเลื่อมใสในพระพุทฺธ พระธรรม พระสงฆ์

ตามความเป็นจริง เชื่อกรรมและผลของกรรม

สติ ธรรมชาติที่มีความระลึกในอารมณ์ที่เกี่ยวข้องด้วยกุศลธรรม มีคุณของพระพุทฺธ

พระธรรม พระสงฆ์ เป็นต้น

หิริ ธรรมชาติที่มีความเกลียด และละอายต่อการงานอันเป็นทุจริต

โอตตปปะ ธรรมชาติที่สะดุ้งกลัวต่อการงานอันเป็นทุจริต

อโลภะ ธรรมชาติที่ไม่อยากได้ และไม่ติดในกามคุณอารมณ์

อโทสะ ธรรมชาติที่ไม่ประทุษร้ายในอารมณ์

ตัดตรมฺหัชชตตา ธรรมชาติที่ทำให้จิต เจตสิกสม่ําเสมอในกิจของตนๆ ไม่ให้มีการยิ่งหย่อน

กายปัสสัทธา ธรรมชาติที่เป็นความสงบของเจตสิกชั้น ๓ ในการทำงานอันเป็นกุศล

จิตตปัสสัทธา ธรรมชาติที่เป็นความสงบของจิต ในการทำงานอันเป็นกุศล

กายลหุตา ธรรมชาติที่เป็นความเบาของเจตสิกชั้น ๓ ในการทำงานอันเป็นกุศล

จิตตลหุตา ธรรมชาติที่เป็นความเบาของจิต ในการทำงานอันเป็นกุศล

กายมุทุตา ธรรมชาติที่เป็นความอ่อนของเจตสิกชั้น ๓ ในการทำงานอันเป็นกุศล

จิตตมุทุตา ธรรมชาติที่เป็นความอ่อนของจิต ในการทำงานอันเป็นกุศล

กายกัมมัญญตา ธรรมชาติที่เป็นความควรของเจตสิกชั้น ๓ ในการทำงานอันเป็นกุศล

จิตตกัมมัญญตา ธรรมชาติที่เป็นความควรของจิต ในการทำงานอันเป็นกุศล

กายปาคุณณตา ธรรมชาติที่เป็นความคล่องแคล่วของเจตสิกชั้น ๓ ในการทำงานอันเป็นกุศล

จิตตปาคุณณตา ธรรมชาติที่เป็นความคล่องแคล่วของจิต ในการทำงานอันเป็นกุศล

กายุชุกตา ธรรมชาติที่เป็นความเชื่อตรงของเจตสิกชั้น ๓ ในการงานอันเป็นกุศล

จิตตุชุกตา ธรรมชาติที่เป็นความเชื่อตรงของจิต ในการงานอันเป็นกุศล

วิรตีเจตสิก ๓ ได้แก่

สัมมาวาจา การกล่าววาจาที่เว้นจากวจีทุจริต ๔ ซึ่งไม่เกี่ยวกับการงานอันเป็นอาชีวะ

สัมมากัมมันตะ การกระทำที่เว้นจากกายทุจริต ๓ ซึ่งไม่เกี่ยวกับการงานอันเป็นอาชีวะ

สัมมาอาชีวะ การประกอบอาชีพที่เว้นจากวจีทุจริต ๔ กายทุจริต ๓

เจตสิกทั้ง ๓ นี้ที่ชื่อว่า วิรตีเจตสิก เพราะมีเจตนาเว้นจากทุจริตเป็นประธาน

อัปมัญญาเจตสิก ๒ ได้แก่

กรุณา ธรรมชาติที่มีความสงสารต่อทุกจิตสัตว์ คือ ผู้ที่กำลังได้รับความลำบากอยู่ หรือ จะได้รับความลำบากในกาลข้างหน้า

มุทิตา ธรรมชาติที่มีความยินดีต่อสุขจิตสัตว์ คือ ผู้ที่กำลังได้รับความสุข หรือ ผู้ที่จะได้รับความสุขในกาลข้างหน้า

เจตสิก ๒ ดวงนี้ชื่อว่า อัปมัญญาเจตสิก เพราะเกิดขึ้นโดยอาศัยทุกจิตสัตว์ หรือ สุขจิตสัตว์ ทั่วไปไม่จำกัด

ปัญญูนทรีย์เจตสิก ๑ ได้แก่

ปัญญา ธรรมชาติที่รู้สภาพธรรมโดยทั่ว ๆ ไปตามความเป็นจริง

เจตสิกดวงนี้ชื่อว่า ปัญญูนทรีย์ เพราะมีหน้าที่ปกครองในการรู้ต่าง ๆ โดยทั่วไปตามความเป็นจริง